

FALT FOR SITT LAND

Einar Sverdrup.

18. desember 1895 — 14. mai 1942.

*Døden kan flamme som kornmo.
Klarere ser vi enn før
hvert liv i dens hvite smerte:
det er de beste som dør.*

Nordahl Grieg.

«Dagen da alle skal hjem» er endelig kommet. Etter hvert vender våre slektninger, venner og kolleger tilbake fra England, fra Sverige og fra tyske fengsler og fangeleirer. Hver på sin måte har de gjort sin innsats for Norges sak. Dessverre, det er ikke alle som kommer hjem, mange falt på sin post. Den som vi bergingeniører framfor noen annen vil savne er *Einar Sverdrup*.

Allerede i september 1942 kom det ad uoffisiell veg meddelelse om at Einar Sverdrup var omkommet. Man visste ikke hvorledes, men snart kunne ryktet fortelle at det var skjedd under kampfhandling på Spitsbergen, og oppmerksomme iakttagere satte dette i forbindelse med en notis i «Aftenposten» for 16. mai, hvor det het at tyske luftstridskrefter hadde senket en isbryter på 2000 tonn og et transportskip på 3000 tonn i en av Spitsbergens fjorder.

Nå er enkelte av Store Norske Spitsbergen Kulkompanis folk kommet hjem fra England og meddelelsen om Sverdrups død er bekreftet.

Som bekjent ble store deler av kullgruveanleggene på Spitsbergen — både de norske og de russiske — ødelagt av allierte styrker i slutten av august 1941 for å hindre at tyskerne skulle nyttiggjøre seg dem. Deretter ble arbeidere og funksjonærer brakt til England respektive Russland. Sverdrup forsøkte å redde bl. a. kullbeholdningen ca. 130 000 tonn som lå skipningsklar på Hotellneset, idet han framholdt at når kraftstasjonen var satt ut av funksjon, så ville innlastingen umuliggjøres. Han foreslo også at en styrke skulle legges igjen for å ta vare på anleggene. Men hans forslag førte ikke fram. Kullageret ble satt i brann og alle norske måtte bli med til England ombord i «Empress of Canada» eskortert av marinefartøier.

Våren 1942 ble det fra England sendt en ekspedisjon til Spitsbergen. Den hadde helt militært tilsnitt og besto av 60 mann utplukket blant de tidligere gruvearbeidere med Sverdrup som leder. Sverdrup ble utnevnt til oberstløytnant. Ekspedisjonen foregikk med isbryteren «Isbjørn» (tidligere tilhørende Oslo Havnevesen) og ishavsfartøyet «Sælis». (Dette er avisnotisens

isbryter på 2000 tonn og transportfartøy på 3000 tonn!) Ekspedisjonen lå ved iskanten i Grønfjorden 14. mai da den om morgenen ble iaktatt av et tysk fly, som tilkalte tyske bombere, og om ettermiddagen kom 4 stk. 4-motors bombe-fly, som felte bomber og skjøt med maskingevær. Under larmen hørte man Sverdrups stemme: «Kom dere på land straks.» Like etter kom en bombe som senket «Isbjørn».

Einar Sverdrup var født 18. desember 1895. Etter artium og ett-årig krigsskole studerte han først ett år medisin, men gikk så inn på N. T. H. hvor han tok eksamen på bergavdelingen i 1920. Han oppholdt seg deretter ved forskjellige gruver i U. S. A. inntil han i 1922 ble assistentingenjør ved Store Norske Spitsbergen Kullkompani A/S. Han var gruveingeniør sammesteds 1923—27, driftsbestyrer 1927—31 og fra 1931 teknisk direktør i selskapet.

Einar Sverdrup hadde glimrende forutsetninger for å fylle stillingen som teknisk direktør ved en stor bedrift. Han var en ualmindelig dyktig ingeniør og en administrator av de sjeldne, med vilje og evne til samarbeid. Han var sjef og dog sine underordnedes kamerat. Han førte selskapets anlegg fram til en høy teknisk standard, åpnet produksjonsdriften i selskapets nyeste gruve, Gruve 1, lengre inne i Longyeardalen, og

byanlegget her fikk navnet Sverdrupbyen. Han forberedte også gjenopptagelsen av driften i Sveagruven.

Det sliter mer enn noen aner å være på Spitsbergen år etter år, avskåret fra forbindelse med omverdenen storparten av året, og ha det hele ansvar ikke bare for den tekniske drift, men også for hele befolkningens ve og vel, men Sverdrup tok sin tørn som vintersjef gang på gang og gikk inn for oppgavene med hele sin energi og interesse. Når han om vinteren var i Norge, reiste han ut og studerte kullgruve-drift i England, Frankrike og Tyskland. Hans bortgang betyr et forferdelig — man kunne fristes til å si — uerstattelig tap for hans selskap, som nå står foran gjenoppbyggingen etter raseringen i 1943.

I kameratkretsen og blant kolleger var han respektert og avholdt som få. Når han var hjemme i Norge møtte han alltid opp på våre møter og alle satte pris på hans lune, men rammende replikk. Han hadde også en lyrisk åre og var i studietiden en flittig bidragsyter til «Feiselen». Hans bergmannsang, som han skrev under oppholdet i Amerika, synges ved alle våre fester.

Det blir tomt etter ham.

Johan Braastad.

